

Love at Frist Write(-ing)

โง่ Love at First Write(-ing)

นพ.วิธาน ฐานะวุฒม์

สำนักพิมพ์สยาม

๑๑๗-๑๑๙ ถนนเฟื่องนคร เขตพระนคร กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๒๒๕-๕๕๓๖ ถึง ๙ โทรสาร ๐-๒๒๒๒-๕๑๘๘

เจ้าของ : บริษัทสำนักพิมพ์สยามปริทัศน์ จำกัด

ที่ปรึกษากิตติมศักดิ์ : สุลักษณ์ ศิวรักษ์

คณะกรรมการบริหาร : สัจจา รัตนโมศรี, อนันต์ วิริยะพินิจ, วินัย ขาดอนันต์, ทิชากร ขาดอนันต์, อาสา นาคไตรภพ

บรรณาธิการสำนักพิมพ์ : ชานน จงประสพมงคล

รูปเล่ม : แกะการเลย์

พิสูจน์อักษร : พิมพ์พร

ภาพประกอบ : ป-รัศน์นัท

ประชาสัมพันธ์ : มนตรี คงเนียม

จัดจำหน่าย : สายส่งศิลป์ บริษัทเคล็ดไทย จำกัด

โทรศัพท์ ๐-๒๒๒๕-๕๕๓๖ ถึง ๙ โทรสาร -๒๒๒๒-๕๑๘๘

www.kledthai.com

คำนำ

ผมอยากจะเรียนท่านผู้อ่านว่า

ประการแรก

โดยส่วนตัวผมเองยังชอบกลอนที่สัมผัสแบบไทยเสมอนะครับ

ไม่ว่าจะเป็นกลอนแปด โคลงสี่สุภาพ

กาพย์ยานี หรือแม้แต่กาพย์สุรางคนางค์

ประการที่สอง

ผมไม่ได้เห่อของนอก

ผมไม่ได้คิดเปรียบเทียบว่ากลอนญี่ปุ่นอย่างไ้กุ

จะดีกว่าหรือไม่ดีกว่าร้อยกรองแบบไทยๆ

ผมเพียงพบประสบการณ์บางอย่างที่น่าสนใจ

และผมอยากจะแบ่งปัน

เสนอเป็นทางเลือกใหม่ๆ ให้กับคนไทยที่ชื่นชอบร้อยกรองต่างๆ

ว่า

การเขียนกลอนไฮกุ

ก็เป็นสุนทรีย์ะทางการเขียน “อีกแบบหนึ่ง”

ที่คนไทยสามารถทำได้ง่ายๆ

และสามารถทำให้คนเขียนเข้าถึง “สภาวะ” อะไรบางอย่าง

ที่เกิดความสุขแบบเรียบง่าย

ความสุขแบบแนวกว้าง

ความสุขแบบอะไรก็ได้ มันสามารถสุขไปหมด

เพราะใจที่นิ่ง

และถึงพร้อมเมื่อเราสามารถลงมือขีดเขียน

“อะไรบางอย่าง” ลงบนกระดาษ

เพียงแค่นี้จริงๆ ครับ

ผมกับการตกหลุมรักไฮกุ

ผมรู้สึก และโดยเฉพาะในระยะหลังๆ นี้ ผมเชื่อเสมอว่า

“ทุกประสบการณ์” ในชีวิตของเราแต่ละคนนั้น

“มีความหมาย” อะไรบางอย่างกับเราเสมอ

และไม่เคยมี “เหตุบังเอิญ” บนโลกใบนี้

ผมรู้จักกับ “กลอนไฮกุ” ครั้งแรก

ตั้งแต่สมัยยังเป็นนักเรียนแพทย์ปีแรกๆ ช่วงประมาณ

ปี ๒๕๒๓-๒๕๒๔

ซึ่งนับได้ว่าเป็นเวลาร่วมสามสิบปีเต็มๆ มาแล้ว

ในช่วงนั้นผมมีหนังสือไฮกุหลายเล่ม

เล่มที่ผมชอบมากที่สุดก็คือ

เล่มของพระมหาสมภารพรหมทา

ที่ชื่อ กระแสธารแห่งความเงียบ

มาลองนึกๆ ดูว่า ทำไมผมถึงชอบกลอนไฮกุเหล่านี้

อืมมม

“ความเรียบง่าย” ของกลอนน่าจะเป็นเรื่องแรกสุด

เพราะจำความรู้สึกของความสงบได้ว่า

“ทำไมคำกลอน” ถึงไม่ต้องมีสัมผัสก็ได้

ไฮกุเป็นกลอนญี่ปุ่นที่ไม่ต้องมีสัมผัสก็ได้

นอกจากนั้นยังพบว่า

การบรรยายกลอนของผู้แปลนั้นบรรยายถึงความลึกซึ้งของถ้อยคำ

บรรยายออกมาเป็นภาพเป็นเสียงเป็นความรู้สึก

ได้มากมายเหลือเชื่อ

โดยเฉพาะ กระแสธารแห่งความเงียบ

ซึ่งปัจจุบันหนังสือเล่มนี้ยังอยู่กับผม

การเขียนขยายความของบทกลอนไฮกุเหล่านั้น

ทำให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจถึงความเรียบง่ายแห่งธรรมชาติ

และเกิดความสุขแบบสงบเย็น

ได้อย่างง่ายๆ

เป็นช่วงขณะแห่งความสุข ณ เวลาอ่านอย่างบอกไม่ถูก

ต้องนับว่า

สามสิบปีที่ผมเก็บความชื่นชอบไฮกุไว้นานมาก

ถ้าจะเปรียบเทียบในเชิงโรแมนติก

ก็ช่างเหมือนกับการแอบหลงรักหญิงสาวคนหนึ่งเลยทีเดียว

แบบว่าไม่กล้าบอกเธอ

แบบว่าไม่กล้าแสดงความรักที่มีต่อเธอ

แบบว่าประมาณดอกฟ้ายกับหมาวัดประมาณนั้น

ไม่เคยคิดมาก่อนเลยว่าตัวเองจะได้มีโอกาสมาเขียนไฮกุ

ไฮกุดูยิ่งใหญ่เกินเอื้อม

ดูเหมือนจะต้องเป็น “ปราชญ์ที่ยิ่งใหญ่” เท่านั้น

ที่จะสามารถสรรค์สร้างงานแบบนี้ได้

แต่เมื่อประมาณสัปดาห์ก่อนที่ผมได้มีโอกาสหักเหชีวิต

ดูเหมือนผมจะมีอาชีพใหม่เพิ่ม

จากการเป็นหมอผ่าตัดที่อยู่บ้านนอกคนหนึ่ง

ผมได้มีโอกาสมาเป็นนักเขียนกับเขาด้วย

มีหลายครั้งในช่วงเวลาของการเป็นนักเขียนของผม

ที่ผมรู้สึกที่ผมอยากจะเขียนอะไรที่เป็นতোনয় সবায়

แบบว่าไม่ต้องเป็นบทความอะไรยาวๆ

แล้ววันหนึ่งเมื่อ ๓-๔ ปีก่อนผมก็นึกถึง “ไฮกุสไตล์”

เป็นปมแห่งความรักที่ผมแอบซ่อนไว้ในจิตใต้สำนึก

แปลกดีที่คราวนี้ผมเริ่มกล้าหาญมากขึ้น

เหมือนกับความกล้าที่จะบอกรักใครสักคนมากขึ้น

ผมกล้าที่จะทดลองเขียนแบบมั่วๆ

โดยไม่รู้ด้วยซ้ำว่าจะต้องมีหลักการอะไรบ้าง

มีเพียงอย่างเดียวคือ

ผมรู้สึกว่า “ไฮกุ” คือการบรรยายสิ่งที่อยู่ตรงหน้าของเรา

เห็นอะไรบ้าง

และเรารู้สึกอะไรกับสิ่งนั้นบ้าง
ผมก็พอจะเขียนออกมาได้บ้าง
แต่ก็ดูไม่เป็นชิ้นเป็นอัน
ดูไม่มีหลักไม่มีการที่จะจับต้องหรือกล่าวถึงได้

โลกใบนี้ไม่มีบังเอิญ
เมื่อความตั้งใจของใครสักคนเป็นความตั้งใจที่แท้จริง
ฟ้าย่อมบันดาลให้ความฝันความตั้งใจเหล่านั้นเป็นจริงได้
เมื่อช่วงปลายปี ๒๕๕๑ นี้เอง
ผมได้มีโอกาสเจอหลักการง่ายๆ บางอย่างของไฮกุ
ที่พอจะ “จับต้อง” เป็น “หลักเป็นเกณฑ์” ได้
เหมือนเช่นเคยเป็นหนังสือที่ผมสั่งซื้อมาจากเมซอนดอทคอม
ในหนังสือที่ชื่อ *haiku mind*
เขียนโดยคุณแพทรีเซีย ดันแกน (Patricia Donegan)
(เธอใช้ชื่อหนังสือขึ้นต้นด้วยตัวอักษรพิมพ์เล็กแบบนี้จริงๆ)
ผมรู้สึกตื่นเต้นอย่างบอกไม่ถูก
เมื่ออ่านเจอ “วิธีการเขียน” ไฮกุในคำนำของเธอ
ที่เธอพูดถึงคำว่า “สิบเจ็ดพยางค์-สามบรรทัด”
“สามบรรทัด-สิบเจ็ดพยางค์”
อืมมม ใช่เลย
คำนี้แหละที่ผมต้องการ
ผมรู้สึกขอบคุณหนังสือเล่มนี้ของคุณแพทรีเซียอย่างบอกไม่ถูก

เพราะหนังสือเล่มนี้เหมือนจิ๊กซอร์ที่ขาดหายไปก่อนหน้านี้
กอบกับการอ่านหนังสือไฮกุอีกเล่มที่ชื่อ

The Haiku Handbook

เขียนโดยวิลเลียม เจ. ฮิกกินสัน (William J. Higginson)
ซึ่งเล่มหลังทำให้ผมปะติดปะต่ออะไรบางอย่างเกี่ยวกับไฮกุ
คุณวิลเลียมพูดถึงความเป็นตะวันออกของภาษาญี่ปุ่น
และทุกพยางค์มีความหมายได้หมด
แต่เมื่อเวลาที่มีผู้แปลไฮกุไปเป็นภาษาอังกฤษ
(ไฮกุมีแปลไปเป็นเกือบทุกภาษาบนโลกใบนี้)
ผู้แปลต้องการคงความหมายของเนื้อหา
ก็เลยไม่สามารถรักษา “โครงหลักของความเป็นกวีนิพนธ์”
คือ สิบเจ็ดพยางค์เอาไว้ได้
และยิ่งเมื่อแปลกลับจากภาษาอังกฤษมาเป็นภาษาไทย
ก็เลยไม่มีใครเคยพูดถึง “สามบรรทัด-สิบเจ็ดพยางค์” มาก่อน

ตอนนั้นผมเกิดไอเดีย “ปังแวบ”
“เราน่าจะเขียนไฮกุเป็นภาษาไทยได้”
ตอนนั้นผมไม่ได้สนใจ “๕-๗-๕” แบบที่คุณแพทรีเซียบอกไว้ด้วยซ้ำ
ผมคิดเอาเองว่า
“ประยุกต์ใช้”
ขอให้ “สามบรรทัด สิบเจ็ดพยางค์” ก็โอเคเลย
จะทำให้การเขียนง่ายมากขึ้น

สะดวกมากขึ้น

จะไม่เรียกการเขียนแบบนี้ว่าเป็น “ไฮกุ” ก็ไม่เป็นไร

ผมเชื่อว่า เรามีกรอบ เรามีกฎเกณฑ์ต่างๆ ไว้

เพื่อให้เราสามารถเริ่มต้นอะไรบางอย่างได้

ไม่ได้มีไว้เพื่อให้เราตกเป็นทาสกรอบหรือกฎเกณฑ์เหล่านั้น

เพราะ

ประเด็นสำคัญที่สุดของเรื่องนี้อยู่ที่

“การดำรงอยู่”

“การรับรู้”

“แล้วตกผลึกออกมาเป็นตัวอักษร” ต่างหาก

จากนั้นผมได้ทดลองเขียนสิ่งที่ผมเรียกว่าเป็น “ไฮกุ”

ในความหมายของผม

ด้วยหลักการแบบนี้มาสักระยะเวลาหนึ่ง

ผมพบว่า อืมมม “ใช่เลย”

“ผมตกหลุมรักการเขียนแบบนี้เข้าแล้ว”

เหมือนกับเป็น “รักแรกพบ” —Love at First Sight

เลยจริงๆ

และก็เป็นที่มาของคำว่า “Love at First Write(Writing)”

Write ในที่นี้หมายถึง Writing ก็แล้วกัน

ชื่อหนังสือก็คือชื่อหนังสือ

อาจจะผิดไวยากรณ์ไปบ้างก็เพื่อความเหมาะสม

อย่าไปคิดมากเกินไป

หลังจากนั้นผมก็ตัดสินใจนำเรื่องนี้ไปทดลองใช้ใน

กิจกรรมการเรียนรู้

กับผู้เข้าร่วมกิจกรรมในเวิร์กช็อปของผม

เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๕๓

ผมพบความมหัศจรรย์ของการเขียนแบบนี้

ผมพบว่า “ไฮกุไม่ได้ตั้งใจเป็นดอกฟ้า” เลย

และผมก็ไม่จำเป็นที่จะต้องเป็น “หมาวัด” ด้วย

ผมเชื่อเหลือเกินว่า

เมื่อท่านผู้อ่านได้มีโอกาสอ่าน “ไฮกุ”

หลายท่านอาจจะตกหลุมรักไฮกุ

เหมือนอย่างผม

เป็น “Love at First Sight-Love at First Reading”

และท่านยังสามารถทดลองเขียนด้วยตัวเองได้

เหมือนกับที่ผมทดลองกับตัวเอง

เหมือนกับที่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมในเวิร์กช็อปสามารถเขียนได้

นอกเสียจากว่า

ท่านมัวแต่คิดว่า “ไผ่ก็ยังเป็นดอกฟ้า”

หรือไม่ก็ตัวท่านยังคงเป็น “หมาวัด”

ไม่กล้าที่จะชื่นชมความสวยงามของโลกใบนี้

ที่กำลังฉายฉานอยู่ตรงหน้าท่านในขณะนี้

ลองเขียนดูด้วยตัวเองเถอะครับ

แล้วท่านจะเข้าใจว่า “Love at First Write” นั้น

เป็นความรู้สึกอย่างไร

นพ.วิธาน ฐานะวุฒฺ

drwithan@hotmail.com

เดือนตุลาคม ๒๕๕๓

-
- ไผ่ที่เป็นภาษาญี่ปุ่นอาจจะมีสัมผัสกันเหมือนกวีนิพนธ์ของไทยก็ได้เนะครับ อย่างไรก็ตาม ไผ่ในรูปแบบที่คนไทยรู้จักหรืออย่างที่ผมเคยรู้จัก เมื่อแปลออกมาเป็นภาษาไทยแล้ว ไม่ได้มีการสัมผัสกันก็สามารถสื่อความหมายได้อย่างเรียบง่ายสวยงามลงตัว

ไผ่กับความสุ

ผมเข้าใจว่า “ความสุข” เป็นเรื่องธรรมชาติของมนุษย์

มนุษย์ทุกคนมีศักยภาพในการเข้าถึง “ความสุข” ได้

แต่ศักยภาพเหล่านี้อาจจะแตกต่างกันไปได้

ซึ่งก็เป็นธรรมดา

เพราะบางคนสามารถเข้าถึงความสุขได้ง่าย

แต่บางคนก็เข้าถึงได้ยาก

บางทีความแตกต่างในความสามารถตรงนี้

อาจจะเป็นเรื่องที่เรียนรู้ได้ เปลี่ยนแปลงได้

คือไม่ได้หมายความว่า คนที่ไม่ค่อยมีความสุขจะต้องไม่มี

ความสุขเสมอไป

ความมหัศจรรย์ของเรื่องนี้ก็คือ

คนที่ไม่ค่อยมีความสุข

สามารถเรียนรู้ที่จะทำให้ชีวิตของตัวเองมีความสุขได้

เพียงเรียนรู้ที่จะกลับมาสู่ความเป็นปกติธรรมดาของชีวิต

เรียนรู้ที่จะเข้าใจและยอมรับธรรมชาติของสิ่งต่างๆ ในตัวเรา

และรอบๆ ตัวเรา

บางทีความทุกข์ยากต่างๆ

อาจจะเกิดขึ้นเพราะเราดิ้นรนมากเกินไป

และไม่รับรู้่ว่า เรากำลังดิ้นรน พล่านอยู่แบบนั้น
ผมพบว่าความทุกข์นี้แปลกดีนะครับ
เมื่อเราเห็นเขาจริงๆ รับรู้เขาจริงๆ
และยอมรับเขาอย่างที่เขาเป็นจริงๆ
ในเวลาไม่นานนัก
เขามักจะสลายตัวไป ไม่อยากทำร้ายเราอีก

การเขียนกลอนไฮกุ
เป็นวิธีการหนึ่งที่สามารถช่วยให้เราเรียนรู้
เรียนรู้กับความเป็นจริงที่อยู่ตรงหน้าเรา
การเขียนไฮกุช่วยให้การรับรู้ของเราชัดเจนแจ่มชัดมากขึ้น
การลากตัวอักษรที่เขียนออกไปแต่ละตัว
จะมีเวลาให้จิตได้สำนึกของเราค่อยๆ ยอมรับสภาพ
ที่กำลังเกิดขึ้น
ไม่ว่าจะเป็นความสุขหรือความทุกข์
ไม่ช้าไม่นาน
ความทุกข์ก็จะค่อยๆ สลายตัวไป
เมื่อเราสามารถเรียนรู้ที่จะ “ดำรงอยู่อย่างแท้จริง”
กับทุกสิ่งทุกความเป็นจริงที่กำลังเกิดขึ้น
อยู่ตรงหน้าเรา
.....หลงเหลือเพียงความสุขแห่งการดำรงอยู่อย่างแท้จริง
เท่านั้น

ในหนังสือเล่มนี้

ผมจะลองรวบรวมไฮกุที่ผมได้เขียนไว้มาตั้งแต่อดีต
ในช่วงแรกๆ ก็จะเขียนแบบกระท่อนกระแท่น
เขียนแบบมั่วๆ แบบไม่ได้มีหลักการอะไร
เพียงแค่ “รู้สึกดี” กับการเขียนแบบนี้
บทกลอนเหล่านี้มีไม่มากนัก
เพียงอยากให้ท่านผู้อ่านได้เห็น “พัฒนาการ” ที่ผ่านมาของผม

จบจนกระทั่งปลายปี ๒๕๕๒ ที่ผมได้หันมาศึกษา
หลักการของการเขียนไฮกุอย่างละเอียดมากขึ้นจากตำรับตำรา
ช่วงต้นปี ๒๕๕๓ เป็นต้นมา
ผมก็หลงเสน่ห์ไฮกุเข้าอย่างเอากการ
ผมเริ่มขีดเขียนบทกลอนไฮกุอย่างจริงจัง จังๆ
สนุกสนาน เรียบง่าย และมีความสุข
ก็เลยอยากแบ่งปัน
เรื่องราวเหล่านี้ให้กับท่านผู้อ่านบ้างครับ

กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓

“ในครั้งแรก” ที่ผมได้ทดลองนำวิธีการเขียนกลอนไฮกุ
มาทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมในเวิร์กช็อปของผมได้ทดลองเขียน
ผมยอมรับว่า ผมรู้สึกไม่ค่อยแน่ใจนัก
ผมแทบจะไม่อยากจะบอกว่าเป็นการเขียนกลอนไฮกุ
เพราะเกรงว่า
ผมจะไปทำ “ความเสียหาย” ให้กับ “ไฮกุ”
ผมเพียงชอบ “วิธีการเขียน” กลอนแบบนี้
เพราะเป็นการเขียนที่เรียบง่ายเหลือเกิน
และเชื่อจริงๆ ว่า
“วิธีการเขียน” ประมาณนี้
เป็นวิธีที่จะสามารถช่วยให้คนเขียน “เกิดความสุข” อะไรบางอย่าง
ได้อย่างง่ายๆ
เอาเป็นว่า
ขอตกลงกันตรงนี้นก่อนละกันว่า
ถ้าแม้ว่า “การเขียนแบบนี้” ไม่สามารถเข้ากับหลักเกณฑ์ของการ
เขียนไฮกุ
ท่านจะเรียกการเขียนแบบนี้ว่าอะไรก็ได้นะครับ

ศุกร์ที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓ มีความหมายพิเศษสำหรับผม

ผมอยากจะขอบันทึกเอาไว้ว่า

หลังจากที่ผมได้ทดลองใช้วิธีการเขียนไฮกุแบบสับเจ็ดพยางค์
เขียนด้วยตัวเอง

มาเป็นระยะเวลาหนึ่งแล้ว

วันนี้เป็นวันแรกเป็นครั้งแรก

ที่ผมตัดสินใจนำวิธีการเขียนกลอนแบบนี้

มาใช้ในเวิร์กช็อปกับผู้เข้าร่วมประมาณหกสิบท่าน

โดยที่ในเบื้องต้นไม่ได้บอกว่าเป็นการเขียนบทกวีหรือบทกลอน

อะไรเลย

เพียงบอกโจทย์กับผู้เข้าร่วมกิจกรรมว่า

“ให้ลองดูว่าตอนนี้เห็นอะไรบ้างและกำลังรู้สึกอะไรบ้างกับสิ่งที่เห็น
สิ่งที่เป็นอยู่?”

จากนั้นให้นำมาเรียงเป็นสามบรรทัด

และให้มีจำนวนพยางค์รวมกันทั้งสามบรรทัดเท่ากับสับเจ็ดพยางค์

ให้ทั้งสามบรรทัดมีองค์ประกอบ

ของสิ่งที่เห็น สิ่งที่ได้รับรู้ และความรู้สึกของผู้เขียน